

ZIEMEĻLATGALES LAIKRAKSTS

Padugums

April, april!

Piektdiena ● 2022. gada 1. aprīlis

CENA tirdzniecībā 0,80 EUR

Seksa nozīme dzīvē 17

Maruta Castrova: "Kopā ar režisori V. Resni iets cauri baltām un nebaltām dienām... Aktieri nāk un spēlē mūžīgo spēli, kurā tu vairs neesi pats, bet gan karalis, ubags, varonis, slepkava. Spēli, kurā tevi nepazīst neviens un reizē pazīst ikviens. Dziest gaisma, veras priekšskars, un mēs esam ciemos pie tiem, kas mūs gaida, un atkal sākas vienreizējais un neatkārtojams. Lai top!"

Dagmāra Laicāne: "Kad, dēliņ, tu atnāksi/ No kariņa atpakaļ./ Tad, māmiņ, es atnākšu./ Kad zaļos sētas mieti..." (Latviešu tautasdziesma.)

Māris Lāpāns: "Nesodīsim zirgu./ Kurš nevar pavilkt vezumu./ Viņš pats sevi/ Neiejūdzta ratos."

Iveta Supe: "Kā sauc cilvēku, ar kuru tu gribētu parunāt arī tad, ja rīt būtu jāmirst? Vai Tu viņam esi to pateicis? (I. Šlāpīns.) Pasaules teātris šobrīd ir stiprāks, bet varbūt tieši tas mudina beidzot apstāties – atvērt acis, ausis un sirdis, ieraudzīt un sajūst pasauli, savus līdzcilvēkus, tuviniekus un sevi pašu. Teātra dienas tuvošanās un Māra uzņēmība kļūva par pamudinājumu un pieturas punktu saņemties, izkāpt no savas čauliņas un sākt kaut ko darīt. Dzīvais teātris ir dzīva saruna. Dzīva un svarīga, lai nepazustu virtuālajā realitātē un pretrunīgo mediju vēstījumu jūklī. Kaut mazs solītis pretī tam, lai atgrieztos Lielās Pasaules Saprāts. Ceru. Un Ticu."

Maija Laicāne: "Vilks skatās uz mežu, ko netaisās pārdot/ Par gabalu maizes un cipslotas gaļas./ Viņš neklausās saimnieka glaudīgos vārdos./ Bet varbūt, ka nedzird?/ Jo ķēde par skaļu. (V. Belševica.) Izdarījām tik, cik uz doto brīdi varējām, pratām, gribējām... Bija jauki un divaini pārdzīvot nu jau piemirstās uztraukuma sajūtas, esot uz skatuves... Būt tur, kur kādreiz esam pavadījuši, teikšu nepārspilējot, gadu desmitus..."

Zaiga Lāpāne: "Teātris ir dzīve, un dzīve ir teātris. Uz dzīves skatuves mēs katrs spēlējam un izdzīvojam savu Lielo Skatuves Lomu ar dažādiem tērpiem, dažādiem tekstiem, mūziku, smiekliem un skumjām. Dzīvē viss plūst, mainās gluži kā upē, kur straume atnes un aiznes dažādus ūdeņus... Lai mums visiem veiksmīgs peldējums Dzīves Upē!"

Dāvis Lāpāns: "Izrāde noteikti izdevās un radija patīkamas emocijas gan dalībniekiem, gan skatītājiem. Prieks, ka ir parādījusies iespēja darboties teātra jomā. Tas bija arī neliels izaicinājums pašam, parādot sevi jaunos horizontos. Katrā gadījumā improvizācija, savienojot mūziku ar dzeju, mirkļa emociju iespaidā rada īpašu noskaņu, un es to izbaudīju."

Tas nav joks – tas ir teātris!

Edgars Gabranovs

27. martā Balvu Kultūras un atpūtas centrā (KAC) Balvu Tautas teātra aktieri pirmajā dzejuskopā (dzejas sirdslasījumos), kā portālā "Facebook" uzsver Māris Lāpāns, sūtiya ikvienam sveicienus Starptautiskajā teātra dienā: "Paldies visiem, kas uzdrošinājās un spēja ļoti īsā laikā gaisā uzvirtojušu ideju materializēt dzejas izrādes formā. Paldies Balvu KAC tehniskajiem un citiem darbiniekiem, kā arī apmeklētājiem un Bolupes straumei, kas visu izrādes laiku plūda cauri mums un mūsu domu noskaņām."

Pēc dzejas izrādes Balvu novada Kultūras pārvaldes vadītāja Rudite Krūmiņa atklāja, ka, apmeklējot teātri, vienmēr atminas Spanovska dziesmu vārdus par trim lietām, kas zāju skapītī stāv: "Dodoties no teātra, man līdzī azotē arī ir trīs lietas: nedaudz asaras, smaids un pārsteigums. Jūs esat tie cilvēki, kuri manā dzīvē devuši gan asaru, gan prieku, gan spēku, gan labus vārdus, gan atbalstu." Viņa aktieriem dāvāja našķi, piebilstot, ka viņas babiņa savulaik teica, - vienmēr vajag biežpienu ēst, lai kauli būtu stipri no matu galiņiem līdz

papēžiem: "Lai jūs varētu stāvēt uz šīs skatuves, spēlēt un mācīties jaunas lomas." Savukārt Balvu novada domes deputāte Aija Mežale atklāja, ka dzejas stunda ar skaistu muzikālu pavadījumu aizritējusi patīkamās pārdomās: "Šodien sociālajos tīklos atradu rakstu par Balvu teātri, par jūsu paaudzēm – tēviem, mātēm, režisoriem, bērniem. Kad uz ielas sastopamies, jūs asociējaties ar mākslu un tikai pēc tam ar profesiju." Arī Balvu pilsētas pārvaldes vadītāja un Balvu Tautas teātra dalībniece Maruta Castrova neskopojās ar 'paldies' vārdiem: "Paldies, ka saņēmām dūšu un īsā laika periodā izveidojām kaut ko dzejisku, kaut ko emocionālu. Paldies katram un arī man, ka mēs esam. Pilsēta, kurā ir teātris, nemirst. Balvos teātris pastāv jau 118 gadus. Šodien šeit nav mūsu režisores Vairas Resnes, jo viņa ir nedaudz apslimusi. Režisore teātri, kurā mēs esam, vadījusi piecdesmit gadus. Lai viņai laba veselība, spēks un aplausi!" Māris Lāpāns atgādināja, ka ir tikai par to, lai teātris būtu uz skatuves: "Protams, teātris ir dzīve. Lai būtu uz skatuves, lai rādītu to, kas iedvesmo, kas priecē, kas uzrunā labā nozīmē – tādi jābūt dzīvei. Šodien pasaulē ir nemierīgi, un mēs nevaram nepateikt to, kas, iespējams, skan banāli: "Mēs esam par mieru!"

Pasaule tagad karājas smalkā diegā

Elpojam dziļi un paliekam savās pozīcijās

Maruta Sprudzāne

Kādēļ cilvēku priekšstats veidojas nošķirums mūsējos jeb savējos un viņos? Kā sabiedrību mainījusi dzīve pēdējo divu gadu laikā un tagad jau arī saistībā ar karu Ukrainā? Kādu iespaidu tas atstāj uz sociālo jomu? Vai cilvēks pāris nedēļu laikā, kurš dzīvojis tūkstoš un vairāk kilometru tālumā, var kļūt par tuvu un pazīstamu šeit – Latvijā?

Uz šāda veida jautājumiem meklēja atbildes Labklājības ministrijas organizētajā tiešsaistes konferencē "Viņi ir mēs", daloties ar novērojumiem un pētījumos gūtām atziņām.

Pārmaiņas, kā zināms, ir laba augsne, kur vairoties nevienlīdzībai, atstumtībai, aizspriedumiem, nošķirtībai un tamlīdzīgiem sliktumiem. Savukārt sociālajiem darbiniekiem tas nozīmē rast jaunus spēkus un izmantot darbā jaunas pieejas un prakses. Pārmaiņas akcentē viedokļu dažādību un liek pieņemt lēmumus, kam var nepiekrīst, bet ir jāaizstāv kāda tiesības. Tāpēc sociālais darbs, kā uzsvēra konferences ievadā, ir ne tikai stāsts par cilvēku labklājību, bet arī stāsts par valsts drošību.

Atšķirīga sabiedrība – dažādi arī uzskati

Sociālantropoloģe Agnese Cimdiņa. Viņas teiktais, runājot par dažādības veidošanās fenomenu pasaulē, rosināja aizdomāties, kādēļ, piemēram, uz pasaules skatuvēm neredz tumšādaines balerīnas, vai kādēļ afrikānietes taisno savus dabīgos cirtainos matus? Kāda ir atbilde uz jautājumu, ja Mišelai Obamai būtu cirtaini mati, vai viņas vīrs būtu ievēlēts par prezidentu? Savus dabīgos matus, kā liecina foto, viņa atļaujas tikai pēc vīra prezidentūras beigām.

Diskusiju iesāka sociālantropoloģijas doktore, padomniece Norvēģijas Karalistes vēstniecībā Rīgā AGNESE CIMDIŅA. Ieskats viņas atziņās.

Sabiedrība vienmēr bijusi atšķirīga, novelkot robežas starp 'mēs un tie citi'. Pēdējie dzīves gadi bijuši jo sevišķi spilgti, vai katram izjūtot uz paša ādas, ko nozīmē pandēmijas krīze. Daktore to salīdzināja ar palielināmo stiklu, caur kuru labi izgaismojas cilvēku attieksme pret dažādām iedzīvotāju grupām ne tikai Latvijā, bet arī visā pasaulē.

Vairākos pētījumos meklēta atbilde, ko negatīvu ir radījuši pandēmija? Lektore vērsa uzmanību uz šādiem, viņasprāt, būtiskiem rezultātiem. Proti, 38% sieviešu atzinušas, ka viņu ienākumi pandēmijas laikā ir sarukuši, 44% sievietēm ir sagrauts darba un privātās dzīves līdzsvars, 90% sievietēm pandēmijas laikā darba vietas ir bijušas vairāk apdraudētas nekā vīriešiem, 77% sieviešu izjutušas vardarbības palielinājumu tieši dzimuma dēļ. Kādēļ A.Cimdiņa piesauca tieši sievietes? Viņas teiktais: "Arī pati pandēmijas laikā izjutu palielinātu slogu un nevienlīdzību: neapmaksātu darba apjomu, izglītības iestāžu slēgšanu, to, ka pilnībā nefunkcionēja veselības aprūpe." Taču vēl vairāk viņu pārsteidzis, cik maz pētījumu atspoguļo citu sabiedrības grupu viedokli par tādiem pašiem jautājumiem. Var domāt, it kā sieviešu un vīriešu grupu salīdzināšana būtu vienīgās dimensijas dažādības parādīšanai, ar ko saskaramies. Bet rodas arī jautājums, kā jūtas citu grupu pārstāvji? Teiksim, cilvēki ar īpašām vajadzībām. Šaurais skatījums publiskajā telpā uz dažādību ir ļoti izteikts, - secina doktore.

Tas, ka cilvēki ir ļoti dažādi, ir normāla sabiedrības parādība. Tā izpaužas jau ārēji (vecums, dzimums, arī etniskā piederība), un tieši sociālantropologi visvairāk ir pievērsušies pasaules sociālkulturālajai dažādībai un argumentācijai, nostājoties pret cilvēku kategorizēšanu. Daktore aicina izprast, ka tie, kurus uzskatām par citādajiem, atšķirīga sabiedrība arī atšķirīgi uzņem. Vieniem tās ir seksuālās minoritātes, patvēruma meklētāji, citiem – kādas etniskās grupas pārstāvji. Tādēļ būtiska ir arī paša cilvēka pieredze, ko nozīmē vienā vai otrā situācijā būt atšķirīgam.

Latvijas Satversmē teikts, ka visi cilvēki ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā, un cilvēktiesības isteno bez jebkādas diskriminācijas. Taču tikpat labi zināms, ka likums un prakse var būt divas dažādas lietas. 2017.gada pētījums par Latvijas iedzīvotāju attieksmi liecina, ka trešdaļai sabiedrības ir izteikta nevēlēšanās redzēt savā tuvumā konkrētu etnisko grupu, konkrētu reliģijas konfesiju pārstāvjus, patvēruma meklētājus vai cilvēkus ar garīga rakstura traucējumiem. Iespējams, ka pēdējā laikā saistībā ar kara situāciju Ukrainā šī attieksme ir mainījusies, jo daudzi cilvēki tagad vēlas palīdzēt bēgļiem vai uzņemt viņus savās mājās.

Lektore uzvēra, ka 74% cilvēku pētījumā uzskata, ka viņiem nav iespējams neko darīt, lai diskrimināciju mazinātu. Viņai tas šķita interesanti, jo, kā uzsvēra A.Cimdiņa, diskrimināciju taču radām paši, to veido mūsu redzējums un attieksme pret dzīvi, bet 74% cilvēku uzskata, ka šo attieksmi pašiem nav iespējams mainīt! "Darbs ar dažādības vadību sākas ar sevi pašu, ar mūsu skatījumu uz pasauli un to, kā uztveram citus cilvēkus," teica doktore.

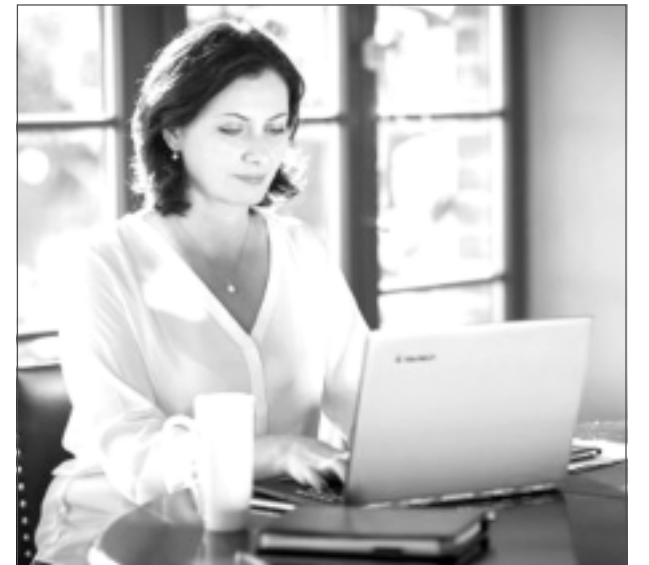
Patlaban sabiedrība seko līdzīgai Ukrainas kara gaitai, arī Latvija uzņem bēgļus. Kāda šajā situācijā ir raksturīgākā pieeja? Politiski runā tā: jāstiprina kapacitāte, jāveido bukleti par darba iespējām, bēgļiem jāapgūst mūsu kultūra, jāveido kontakti ar vietējo sabiedrību, jāintegrējas caur darbu... Bet A.Cimdiņas teiktais: "Mēs aizmirstam, ka vispirms ir jāatver durvis, lai šie cilvēki mūsu sabiedrībā vispār varētu ienākt. Un te es nerunāju par robežu. Domāju, cik tālu šos cilvēkus gribam un ielaižam savā dzīvē, ko mēs no viņiem vēlamies. Lai dažādība varētu izpausties, šiem cilvēkiem jāķūst piederīgiem mūsu sabiedrībai un jājūtas drošiem."

Smalkās psihe diegs

Ko nozīmē dzīvot dažādības pasaulē? Supervizore ARITA FEATHERSTONE uzsvēra, ka tas ir arī mūsu valsts drošības jautājums, tādēļ savu tēmu pieteica ar visai provokatīvu moto: kā palikt cilvēkam blakus Putinam? Viņa atgādināja citātu,

kas ļoti trāpīgi raksturo pašreizējo situāciju. Proti: "Pasaule tagad karājas smalkā diegā. Un šis diegs ir cilvēka psihe." Arita teica, ka pašreiz notiekošais ir arī viņas karš, jo pati uzaugusi ar vecvecāku stāstiem par varas maiņām un Sibīriju. Karš ir tas, kas šķēļ un sadala, jo neitralitāte tādā situācijā vispār nav iespējama, pat stāvot ar baltu karogu pa vidu un aicinot uz mieru. Kāda no pusēm vienalga paudis dusmas vai naudu. Tādēļ neizbēgami aktualizējas šķirtne 'mēs un tie'. 30 gadi Ziemeļaustrumeiropas manierē ir dzīvoti diezgan draudzīgi, ik pa laikam akcentējot notikumus ap 16.martu vai 9.maiju. Bet tas *ātrvārāmais katls*, līdzībās runājot, grasās uzsprāgt atkal. Lektore aicināja saprast, ka viens no lielākajiem dvēseles ievainojumiem cilvēkam ir cieņas zaudēšana un pazemojums. Tāda trauma grauj ilgas būt saprastiem un pieņemtiem, tad cilvēks kļūst ievainojams, un tas turpinās vairākās paudzēs un izpaužas kā vardarbība. Skaidrs, ka sabiedrība tagad jau

ir sašķēlusies, bet svarīgi būtu saprast, par ko mēs katrs esam. Jā, protams, par mieru, bet der padomāt un sniegt atbildi – par ko tieši? Ko katrs no jums atbildētu, diskutējot ar oponentu Ukrainas kara kontekstā?

Supervizore Arita Featherstone. Lektore atziņa: "Ja mēs spējam saskatīt jēgu, tad spējam arī izdzīvot. Meklējiet to un attiecīgi rīkojieties. Nav jādara un jāsaņem ar citiem, bet jādomā par sevi, pie reizes apzinoties savus objektīvos resursus. Un trešais svarīgais aspekts – pētiet sevi savas ēnas un *putinus*. Mūsos visos ir arī tas!"

Būtiski jautājumi

Šķiet, ka dažādības ienaidnieks ir vispārināšana, kategorizēšana, lokāls skatījums, varbūt arī zems intelekts. Vai ir jēga censties iedvesmot par dažādo pieņemšanu tos, kuri savā domāšanā ir kategoriski?

A.Cimdiņa: - Jā, vienmēr ir jēga censties sasniegt ko vairāk. Zinām, pat vienā ģimenē ir dažādi cilvēki. Ir dažādas treniņu apmācības un metodes, kā to darīt. Der izaicināt pašam savus aizspriedumus, vēlēties saprast un saredzēt, ka skatījums uz dzīvi nav objektīvs, ka ir tik daudz dažādu veidu, kā dzīvot. Nevis, vai ir vērts ko mainīt, bet tas ir jādara!

Ko darīt ar okupācijas pieminekli Rīgā?

A.Featherstone: - Šobrīd tas ir viens no *karstākajiem* jautājumiem, uz kuru atbildot, jāmeklē labākā stratēģija. Vieni saka: mēs vairs nevaram izturēt šo okupācijas simbolu. Citi atkal: bet tas ir mūsu mirušo vectēvu simbols, un, ja piemineklim ķersies klāt, klāsies slikti. Manuprāt, atslēgas vārds ir integrēšana, jautājums tikai – kā atrast veidu integrēt dažādās vēstures? Ja ir cerība par Latvijas vienošanu, der apskatīt statistiku un pētījumus par sabiedrību. Diemžēl mēs esam ļoti raiba valsts. Nav citas izejas, kā kopā apsēsties un sarunāties par to, kā turpmāk dzīvosim.

Kā sadzīvot ar kolektīvajām ēnām?

A.Featherstone: - Katru dienu dzirdu par šādām situācijām, kad viens sociālajos tīklos liek vienu karodziņu, otrs kolektīva cilvēks - citu. Kā būt ar to, kurš karo otrā pusē? Meklēt stabilitāti sevī, skaidri apzinoties, par ko tu pats iestājies. Tas palīdz dzīvot un izturēt. Palīdz arī tas, ka dzīvojam demokrātijas apstākļos un ir likumi, uz kuriem atsaukties. Sarunās var izraisīties spirālveida argumenti, bet elpojam dziļi un katrs paliekam savās pozīcijās. Ir grūti pieņemt, kā otrs var neredzēt to, kas labi redzams, kā Latvijas reģionā var būt tik daudz atšķirīgu cilvēku? Bet atceramies: lai melnbalti domājošs cilvēks ieraudzītu citas patiesības, ir vajadzīgs laiks, dažreiz pat visa dzīve. Diemžēl Latvijā ir melnbalti domājoša sabiedrība, un Ukrainas karš ir atdzīvinājis vēsturiskos notikumus un šo melnbaltumu aktivizējis.

Tepat, starp mums

Pagājis jau vairāk nekā mēnesis, kopš 24.februāra rītā visu pasauli pāršalca ziņa, ka starp Ukrainu un Krieviju sācies karš. Diemžēl karadarbība Ukrainā nerimstās, civiliedzīvotāji, kuriem ir vēlme un iespēja pamest valsti, joprojām steidz to darīt. Tūkstošiem Ukrainas bēgļu nonākuši Latvijā un daži pamazām sāk iekārtoties uz dzīvi arī pie mums – salīdzinoši mazajā ziemeļaustrumu pierobežas Balvu novadā. Viņi ne tikai pieņēmuši lēmumu dzīvot šeit, bet arī meklē iespējas strādāt. Tā, piemēram, šonedēļ savas pirmās darba gaitas uzsāka divas ukraiņu sievietes.

Sanita Karavoičika

Labāk darbā nekā mājās četrās sienās

41 gadu jaunā ukraiņiete NATĀLIJA no savas darba telpas uzņēmumā "Senda Dz" iznāk mazliet nobijusies, bet smaidīga. Viņa priecājas, ka atkal ir iespēja strādāt, un gandarīta secina, ka kolektīvs šeit sirsnīgs un atsaucīgs: "Jūtos labi, jo ir, kur dzīvot, un darbs, uz kuru iet."

Ar diviem dēliem, kuriem ir 15 un 11 gadi, Natālija Balvos ieradās pirms divām nedēļām. Jaunā sieviete stāsta, ka ceļā no Pavlogradas, Dņepropetrovskas nogabala, līdz Balviem nācās pavadīt divas garas dienas, taču galapunktā visi nokļuva laimīgi. "Pirms pieņemt lēmumu pamest Ukrainu, ar vīru ilgi domājām. Taču paskatoties uz citām pilsētām, kurās māju vietā palikuši vien grausti, sapratām, ka drošības dēļ tas jādara, lai kā arī negribētos. Laikam jau lēmums bija pareizs, jo no Mariupoles un Kijivas tagad civiliedzīvotājiem ļoti grūti izkļūt. Vienīgi sirds sāp un pārdzīvoju, ka vīram nācās palikt mājās, jo viņu no valsts neizlaiž," stāsta Natālija. Kopā ar viņu tālajā ceļā devās vēl četras sievietes ar bērniem – kopā 10 cilvēki. Natālija bija vienīgā, kura zināja, uz kuriem dodas, pārējie nedēļu brauca no vienas vietas uz citu un šobrīd uz mēnesi apmetušies Zviedrijā. Kas ar viņiem būs tālāk, skaidrības nav. "Otrdien no rīta man piezvanīja viena no šīm sievietēm un pavēstīja, ka viņas vīrs gājis bojā... Tas ir šausmīgi. Pats trakākais, ka cilvēkiem Ukrainā nedod "zaļo koridoru", lai saņemtu pārtiku un izkļūtu no ielenktajām pilsētām. Vīrs stāsta, ka mūsu pilsētā pagaidām viss vēl notiek – strādā pārtikas veikali un aptiekas, viss daudz maz mierīgi. Bet tiem, kas mazliet aizkavējās un nevarēja pieņemt lēmumu, šobrīd izbraukt ir sarežģīti. Pa ceļiem pārvietoties arī ļoti bīstami, jo tiek nogalinātas pat ģimenes... Arī mans vīrs bija gatavs mūs pats aizvest līdz robežai, bet es iebildu, teicu, - mēs varam līdz turieni vienkārši nenokļūt vai arī tu vari neatgriezties. Ar vilcienu braukt tomēr ir daudz maz droši, tas nekas, ka vilciena dārdoņu pārsit gaudojošās sirēnas. Baisi... Paldies Dievam, līdz šim pasažieru vilcieni vēl nav apšaudīti, taču mierīgo iedzīvotāju automašīnas gan. Un tie nav tikai daži gadījumi. Šauj gan no tankiem, gan ar automātiem," par dzimtenē notiekošo stāsta Natālija.

Pirmo reizi Eiropā un Balvos

Atšķirībā no tūkstošiem citu ukraiņu, kuri pamet savas mājas un iedzīvi, nezinot, kur nonāks, Natālijai ar bērniem bija skaidrs, ka viņu galapunkts būs Latvija, maza pilsētiņa – Balvi. Šī ukraiņu ģimene pie mums nonāca, pateicoties Natālijas vīra brālēnam, kurš dzīvošanai piedāvāja savu dzīvokli Balvos. "Tā arī te atbraucām. Nekad nebiju bijusi ne Balvos, ne Latvijā, ne vispār Eiropā. Šī reize ir pirmā. Sākumā braucām uz Rietumukrainu, tur pārgājām pāri Polijas robežai, kur mūs sagaidīja paziņu paziņas un nogādāja pie jums. Ceļā satikām ļoti atsaucīgus cilvēkus, tikpat atsaucīgus kā Balvos. Arī mēs, ukraiņi, esam visi par vienu... īpaši tagad," asarām acīs teic jaunā sieviete.

Brauca uz nekurieni, nonāca Balvos

Drīz būs nedēļa, kopš "Mēness" aptiekā Balvos strādā jauna, laipna un smaidīga farmaceite TATJANA. 30-gadīgā sieviete ar vīru Aleksandru ir to cilvēku skaitā, kuri, bēgot no karadarbības Ukrainā, patvērumu atraduši citā valstī. Viņi ir pateicīgi Dievam un satiktajiem mūspuses cilvēkiem par necerēti lielu atbalstu, viesmīlīgo sagaidīšanu un uzņemšanu.

Atstāja visu, kas bija

Pēdējais laiks jaunās ukraiņu ģimenes Tatjanas un Aleksandra dzīvē bijis notikumiem pārbagāts un spraigs. Tatjana stāsta, ka ļoti ilgi abi ar vīru negribēja doties projām no savas valsts, taču, kad situācija kļuva kritiska, ātri sakravāja

Pamazām viss sakārtojās

Ar katru dienu jaunās ukraiņietes un viņas ģimenes dzīve pamazām sakārtojās – mazākais puika jau apmeklē Balvu sākumskolu, kur viņam patīk gan mācību process, gan garšīgie ēdieni. Protams, ar valodu ir grūtības, taču skolotāji palīdz, cik vien var. Savukārt vecākais dēls turpina mācības attālināti turpat savā skolā Ukrainā. "Pavlogradā iedzīvotāju skaits ir aptuveni 100 000, Balvos – aptuveni 6,5 tūkstoši. Atšķirība milzīga, bet es to nemaz neizjūtu, jo dzīvojam mikrorajonā, kas līdzīgs jūsu pilsētai. Vienīgi te, Balvos, nav 12-stāvu māju kā pie mums. Lai vai kā, man šeit patīk. Pēcpusdienā puikas jau vieni paši iziet ārā pastaigāt, citreiz visi kaut kur dodamies kopā. Nesēdēsim taču visu laiku mājās," teic ukraiņiete.

Vieglāk nedomāt

Natālija saka, - kad cilvēks strādā, viņam vieglāk atgaiņāties no savām domām un pārdzīvojumiem. Tieši tādēļ, tikko iekārtojies jaunajā mitekli, viņa sāka interesēties par darba iespējām. "Saprātu, ka gribu strādāt, un vienalga kur, lai tikai nav jāsež mājās četrās sienās un jādomā. Mājās mans pamatdarbs bija interneta portālā par reklāmas menedžeri. Sākās karš, līdz ar to nekādas reklāmas Ukrainā vairs nevienam nevajag, un nav arī darba. Tāpēc man vēl jo vairāk prieks, ka varu strādāt te, Balvos. Kolektīvs mani uzņēma ļoti draudzīgi, ar meitenēm arī apskāvāmies. Protams, lielākoties nesaprotu, ko cilvēki runā, bet vienalga ir vieglāk, jo neesmu viena," teic Natālija.

Ziņu par karu sākumā neuztvēra nopietni

Lai cik viesmīlīgi cilvēki pie mums arī nebūtu, protams, viņa ar dēliem skumst pēc vīra, savas privātmājas, bet bērni – pēc tēva. Natālija atzīst, - ja pirms diviem mēnešiem viņai kāds teiktu, ka nāksies piedzīvot ko tādu, nūdien neticētu. "Arī 24.februāra rītā, kad vīrs mani pamodināja un paziņoja, ka sācies karš un bērni uz skolu neies, es viņam nenoticēju. Teicu, - tu esi sajucis? Taču tā izrādījās taisnība. Skarba taisnība. Jau esam izlēmuši, ka paliksim Balvos, kamēr situācija nemainīsies. Taču klusībā ceru, ka jau drīzumā varēsim tikt mājās. No katrām pārrunām, kas notiek starp Ukrainu un Krieviju, gaidu kādas labas ziņas. Cerība, protams, ir. Vienkārši ir jācer," pārliecināta Natālija.

Atbalsta, cik var

Arī uzņēmuma "Senda Dz" direktore Dzintra Sprudzāne cer, ka jaunajai ukraiņu sievietei būs iespēja atgriezties savā dzimtajā pusē, ko viņa ļoti, ļoti vēlas. Taču, kamēr tas nav noticis, viņa ar mieru sniegt palīdzīgu roku un atbalstīt ģimeni, kā vien var. "Neesmu viņu paņēmusi šeit, lai uzņēmumam nestu peļņu. Nē. Es Natāliju pieņēmu darbā, lai atbalstītu viņu kā cilvēku, kurai nākas piedzīvot radušās grūtības. Arī darba laiks Natālijai izveidots saudzīgi – nepilna laika diena,

Foto - S.Karavoičika

Ar darba devēju. Uzņēmuma "Senda Dz" vadītāju Dzintru Sprudzāni (no kreisās) ukraiņiete Tatjana sauc par savu glābēju. Jaunā sieviete pagaidām vēl nevar izrunāt vārdu Dzintra, tādēļ abas vienojušās, ka Tatjana savu darba devēju mīļi dēvēs par Aleksandrovnu, jo Dzintra ir Aleksandra meita.

jo viņa nekad nav strādājusi fizisku darbu, nav pieradusi visu dienu būt uz kājām," secina uzņēmuma vadītāja. Šobrīd jaunās sievietes uzdevums ir gatavot riekstiņus ar iebiezīnāto pienu un palīdzēt citos darbos konditorejas ceļā. Turklāt tas Natālijai lieliski padodas. "Mūsu uzņēmumā strādā dažādu tautību cilvēki, taču tautībai nav nekādas nozīmes. Svarīgi, lai jebkādos apstākļos cilvēks paliek par cilvēku. Ar tautību tam nav nekāda sakara. Priecājos, ka Natālijai ar ģimeni šeit patīk, viņa apmierināta gan ar mācībām pamatskolā, gan ar ēdienu. Mēs arī jautājam, kādas ir vajadzības, jo cilvēki atbrauca vien ar pāris koferiem. Domāju, mums, latviešiem, šajā brīdī ir, par ko padomāt. Bet, protams, nedod Dievs, nevienam pārdzīvot ko tādu, ko šobrīd pārdzīvo ukraiņu tauta. Tagad vienīgi jāpaļaujas uz Dieva žēlastību un jācer uz mieru," uzskata Dzintra Sprudzāne.

Darbu atrada pati

Tatjana atzīst, ka par Latviju, protams, bija dzirdējusi, bet priekšstata par to, kā šeit cilvēki dzīvo, nebija. "Pirmie iespaidi mums ar vīru ir vislabākie. Ļoti atsaucīgi cilvēki, novada domes vadība, bet jo īpaši milzīgs paldies Jānim Bubnovam, kurš ļoti gādā, lai viss būtu un nekā netrūktu. Viendien aizgāju uz Balvu bibliotēku, kur, pateicoties iestādes vadītājai Rutai, tiku pie sarunvalodas vārdnīcas. Tagad varu sākt mācīties valodu. Arī pastā un sociālajā dienestā darbinieki izrādījās ļoti pretimnākoši," stāsta jaunā ukraiņu sieviete. Viņas pēdējā laika lielākais prieks un gandarījums ir par atrasto darbu, turklāt savā specialitātē! Tatjana stāsta, ka viendien gāja garām "Mēness" aptiekai un tik ļoti gribējās tajā ieiet, bet viņa to neizdarīja.

*Turpinājums S.lpp.

Tepat, starp mums

*Sākums 4.lpp.

Brauca uz nekurieni, nonāca Balvos

Atgriezoties savā pagaidu mītnē Balvu viesnīcā, viņa atvēra interneta portālu un ieraudzīja, ka ir darba vakance. Tā bija cerība. "Jau nākamajā dienā iegāju aptiekā un pajautāju, vai nav vajadzīgi farmaceiti. Tikai piebildu, ka esmu no Ukrainas. Un man saka, jā. Tajā brīdī pirmā doma, kas ienāca prātā, bija, tas ir liktenis. Ar vīru pirms tam runājām, ja mani nepaņems darbā aptiekā, būs jābrauc kaut kur citur to meklēt. Mani pieņēma. Pirmā darba diena pagāja lieliski – kolektīvs un uzņēmšana ļoti laba. Protams, visi saprot, ka sākumā vēl jāapgūst jaunā programma un daudz kas cits. Taču pamatlietas man saprotamas un zināmas, jo Ukrainā strādāju divās aptiekās, un katrā no tām bija savādāka programma. Arī medikamenti būtībā tie paši. Esmu apņēmības pilna mācīties un strādāt," teic Tatjana.

Nelaime apvienojusi tautu

Par to, kas šobrīd notiek viņas dzimtajā Ukrainā, Tatjana runāt nevēlas, vien piebilst, ka joprojām nevar aptvert faktu, ka notiek karš. Diemžēl tā ir realitāte. Taču, neskatoties uz to, viņa ar vīru, tāpat kā visa pārējā ukraiņu tauta, cer un tic, ka drīz tas viss beigsies. "Noskaņojums visiem līdzīgs – cilvēki viens

otram palīdz, ar ko vien var. Agrāk Ukraina tāda nebija, izskatās, ka nelaime mūs būs apvienojusi," secina Tatjana. Viņa spriež, ka tagad vēl jāatrod darbs arī vīram, kurš Ukrainā nodarbojās ar dziļurbumu un ūdensvadu ierīkošanu, un tad jau būs labi. "Pagaidām dzīvojam viesnīcā, bet meklēsim kādu citu dzīvesvietu, jo viesnīcas istabīnā ēst sagatavot nav iespējams. Domāju, viss mums sakārtosies," teic ukraiņiete.

Staigājot pa mūsu mazajiem Balviem, viņa ar vīru bieži iedomājas par savu pilsētīņu Harkovas apgabālā. Lieluma ziņā tā aptuveni tāda pati, taču mājas un pārējais, protams, atšķiras. "Atceros pirmās sajūtas, kad ieradāties Balvos. Nodomāju, paldies Dievam, beidzot klusums, svaigs gaiss, viss neierasts. Aizgājām apskatīties ezeru, pastaigājām pa pilsētu, bijām veikalos. Konstatējām, ka cenas daudz maz līdzīgas, kā pie mums. Vienīgi olas un gaļa Ukrainā maksā lētāk. Pagaidām mēģinām aprast ar jauno situāciju un dzīves apstākļiem, pamazām iepazīstamies ar cilvēkiem. Uzturu draudzīgas attiecības ar viesnīcā esošās kafējnīcas viesmīlēm, tagad ir, ar ko pasēdēt un parunāties. Protams, skumstu pēc mājām un vecākiem. Sazvanāmies, parunājamies un visi ceram, ka drīz pienāks tā diena, kad varēsim atgriezties mājās," teic Tatjana.

Labdien!
Esmu farmaceite
no Ukrainas.
Konsultēšu jūs ukraiņu
vai krievu valodā.

Добрый день!
Я фармацевт из Украины.
Консультирую на украинском
или русском языке.

Iepazīstina pircējus. Pie Tatjanas aptiekāres formas piesprausta informatīva vizītkarte latviešu un krievu valodā, kurā norādīts, ka viņa ir no Ukrainas.

Kāda ir situācija ar Ukrainas bēgļiem mūsupusē?

JĀNIS BUBNOVS, atbildīgais par bēgļu izmitināšanu Balvu novadā:

-Kopš karadarbības sākuma Ukrainā arī Balvu novads uzņēms šīs valsts cilvēkus. Jāteic, ka aptuveni puse no viņiem Balvu novadu izmantojuši kā starpposmu, lai dotos tālāk, bet otra puse dotajā brīdī pieteikusies uz palikšanu. Pagaidām tie ir 11 cilvēki, kuri mitinās gan pie privātpersonām, gan pašvaldības piedāvātajās naktsmītnēs. Labā ziņā tā, ka viņi sāk interesēties par darba iespējām un vai nu jau atraduši darbu un strādā, vai tuvākajā laikā sāks to darīt. Neviens no viņiem nav ieradies pie mums, lai dzīvotu uz pabalstiem. Visi grib strādāt, būt pilntiesīgi sabiedrības locekļi un lieki neapgrūtināt mūs. Protams, viņi apzinās,

ka pastāv valodas barjera. Ja sieviete, dzīvojot Ukrainā, bijusi sekretāre vai strādājusi birojā, tad skaidrs, ka valodas nezināšanas dēļ viņa te šādu darbu nevar darīt. Taču ir arī izņēmumi. Vienai ukraiņu sievietei, kura pēc profesijas ir farmaceite-medmāsa, jau strādā savā arodā. Cilvēks cenšas, jau izņēmusi bibliotēkā vārdnīcas un cenšas apgūt pamatvārdus. Divi bērni apmeklē izglītības iestādes Balvos – viens mācās bērnudārzā, otrs sākumskolā. Tur viss ir kārtībā, jo mazie bērni ir sabiedriski un ātri pieņem viens otru. Ukraiņu cilvēki, kuri ieradušies pie mums, gatavi pieņemt tādu palīdzību, kādu varam sniegt. Visi, ar kuriem esmu saskāries, ir pateicīgi un novērtē to, ko darām. Neviens nav bijis augstprātīgs vai ar kādām īpašām prasībām.

Tikšanās Upītē

Tūrisms jaunu izaicinājumu priekšā

Ingrīda Zinkovska

Tūrisma uzņēmēji un tūrisma objektu saimnieki Upītē tikās ar atziņu, ka, izveidojoties Viļakas novadam, tāpat kā tagad apvienotajam Balvu novadam, tikušies Upītē. Viss atgriežas un sākas no jauna! Par tikšanos visi bija neizsakāmi priecīgi: ir taču tik jauki redzēt vienam otru vaigu vaigā, dzirdēt bez viedierīču palīdzības! Iemalkot kopā kafiju un savstarpēji pārrunāt, kas izdarīts un kas darāms turpmāk.

Uzrunājot klātesošos, novada domes priekšsēdētājs SERGEJS MAKSIMOVŠ neslēpa, ka aizvadītie divi pandēmijas gadi mums visiem šķita briesmīgi, bija brīži, kad sev jautājām, kas vēl var notikt briesmīgāks? Jo tad vēl nezinājām, ka var gan. "Ir tā, ka dažbrīd nolaižas rokas: tu kaut ko domā, par kaut ko sapņo, bet nezini, kurā brīdī tas var sabrukt, jo pasaulē viss mainās. Karš Ukrainā ienesis mūsu dzīvē savas korektīvas. Un mēs esam jaunu izaicinājumu priekšā, arī šeit – Latgalē, ne tikai Latvijā, Eiropā," secināja domes priekšsēdētājs.

Ziemeļlatgale – vieta dvēseles SPA

Daudzi ir ceļojuši un baudījuši Grieķijas, Spānijas tūrisma priekšrocības, kur ir silti, kur aug palmas un ir jūra. Kas ir Latgalē?! Bet aizbrauciet uz Somiju, kur vīrieši un sievietes uzvelk siltus zābakus un zeķes, saģērbjas pusmilitārā formā, uzliek mugursomas plecos un iet uz nekurieni. Kāpēc viņiem jāpārvietojas klintīs, ko viņi tur meklē, vai tikai Ziemassvētku vecīti, vai kaut ko vairāk? Varbūt atbilde slēpjas tepat. Braucot uz Rīgu, Siguldā vides reklāma aicina: "Mēģini Siguldā atrast sevi!" Ja runājam par Balvu novadu, Ziemeļlatgali, vai arī šeit nav vieta dvēseles SPA un vieta, kur sevi atrast? Šogad ir tas laiks, kad mēģinām saprast sevi, pārvērtējam vērtības. Tūrisma uzņēmējiem un pašvaldībai jāizrunā tās lietas, kur kuram darboties un kā sadarboties, lai netraucētu viens otram, bet veicinātu tūrisma attīstību.

Ir objekti, kas kardināli maina tūristu plūsmu. Priekšsēdētājs minēja skatu torni un trasi uz to virs koku galotnēm Lietuvā, Anykščiai. Tiesa, tas izmaksāja piecus miljonus, taču uz pastaigu taku virs koku galotnēm mašīnas stāv piecu kilometru garā rindā. "Kad tika izveidots būtībā nesaprotams objekts uz Viļakas ezera salas, daudzi teica, kāpēc tas vajadzīgs, kas tur

Sailgojušies pēc satikšanās. Kuplais tūrisma uzņēmēju, objektu saimnieku, kultūras darbinieku un biedrību, muzeju pārstāvju un citu interesentu pulks – vairāk nekā 40 cilvēku – ielicināja, ka pieaugusi interese par tūrisma, kas pandēmijas laikā bija mazinājusies.

ies? Bet iet! Tāpat bunkurs Stompaku purvā. Mums ir skaistā Viļakas baznīca, ir Annas Āzes Meža muzejs un viņas dvēseli veldzējošās ekskursijas mežos. Viens objekts papildina otru. Ir svarīgi radīt produktu dažādām interesēm, lai cilvēkiem, ģimenēm ar bērniem, tūristu grupām būtu interesanti atbraukt pie mums un pavadīt laiku," puda domes priekšsēdētājs. Līdz šim Latgale vairāk skatījās uz ārzemju tūristiem, kas bija arī krievi. Krievu tagad nav un ilgi nebūs. Vai mēs par to raudāsīm? Ir jāveido tūrisma maršruti kopā ar kaimiņu novadiem –

Alūksni, Gulbeni, Ludzu, jo ceļot un atpūsties vēlas arī vietējie iedzīvotāji. Tūrisma, tāpat kā jebkurā nozarē, darāmā pietiek vēl ilgam laikam, taču S.Maksimovs uzsvera vienu aktuālu lietu, par ko noteikti domājuši arī citi – tas ir Sitas automašīnu stāvlaukums, Sita. Tai ar savu vizuālo noformējumu jāklūst par vārtiem Balvu novadam, visai Ziemeļlatgalei. "Lai, iebraucot Sitā, tūrists Balvu novadā vēlētos palikt dienu, divas, trīs, nevis izskriet tam cauri," viņš secināja.

*Turpinājums 12.lpp.

Ekspresintervija

Dzīvē mēdz palīdzēt arī pankroka klausīšanās

Foto - no personīgā arhīva

IVETA GABRĀNE, baltinaviete, Balvu sākumskolas vizuālās mākslas skolotāja

Esat prasmīga rokdarbniece – darināt austas segas, tautas tērpus!

-Jā, man ļoti tuva tradicionālā kultūra, lietišķā māksla. Savas rokdarbu prasmes ļoti apzināti pilnveidoju vairāk nekā trīsdesmit gadu garumā. Aizvien vēl ir ko mācīties! Ļoti patīk aust, pašai domāt rakstus un krāsu salikumus. Pēdējā laikā aizvien vairāk sanāk darboties ar cimdu adīšanu.

Tieši šobrīd nav īpaši pavasarīgs laiks, bet ar kādām domām šo gadalaiku sagaidījāt?

-Man ļoti patīk agrs pavaris – laiks, kad mostas daba, atgriežas gājputni.

Kā sevi raksturotu trīs vārdos?

-Uzņēmīga, radoša, ātra!

Aprakstiet savu ideālāko dienu dzīvē?

-Tā ir diena bez neplānotām izmaiņām.

Kas ir jūsu bērnības spilgtākā atmiņa?

-Tuneļu rakšana sniegā.

Vai ikdienā atbildat uz nepazīstamiem telefona zvaniem?

-Atbildu. Esmu skolotāja – zvana gan skolēni, gan vecāki.

Kāda ir svarīgākā līdz šim apgūtā dzīves mācība?

-Ja labi saplāno, viss ir iespējams!

Vai piekristat, ka tā dēvētajiem vīriešu un sieviešu darbiem ģimenē jābūt stingri nodalītiem?

-Ģimenē esam pieci cilvēki. Darbus nedalām. Dara tas, kurš var. Protams, katram ir arī savi pienākumi, piemēram, savas gultas saklāšana.

Kad garastāvoklis sit augstu vilni un ir piemēroti apstākļi, priekšroku dodat dziedāšanai vai dejošanai?

-Pavisam smagus brīžus pārvarēt palīdz pankroka klausīšanās austiņās. Kad emociju ir par daudz, labprāt kādu nopietnu gabalu noēju kājām. Mani ļoti pozitīvi uzlādē tikšanās un dziedāšana kopā ar Baltinavas etnogrāfiskā ansambļa sievietēm. Balles ar vīru apmeklējam reti.

Kuram produktam vienmēr jābūt iepirkumu grozā un kāds ir iecienītākais ēdiens?

-Iepirkumu grozā noteikti būs kāds saldums pie kafijas. Man ļoti garšo soļanka.

Kura šķiet skaistākā vieta Latvijā?

-Skaisti jebkurā gadalaikā šķiet Daugavas loki – upes varenums, ainavu krāšņums... Īstu prieku un gandarījumu jūtu, ceļojot kopā ar savu ģimeni. Pēdējā laikā esam aizrāvušies ar apkārtējo ciemu vēstures izziņāšanu.

Lieldienas vairs nav aiz kalniem! Kā plānojat šo dienu pavadīt?

-Interesanta un radoša mums izvērsās olu krāsošana. Kopā ar ģimeni apmeklēsim gan Svēto Misi baznīcā, gan koncertu kultūras namā.

Kas ir jūsu dzīves vislielākā laime?

-Par visu, ko dzīve devusi, pateicos Dievam. Tā ir mana ģimene, radi, draugi. Mans darbs ir mana sirdslieta. Man ir ļoti labi kolēģi un skolēni. Tā ir laime.

Saruna ar Latgales

Rokās paņēmu telefona klausuli un, caur telefonlīnijas signālu melodiju gaidot, kad otrā pusē atbildēs ANITA GRAUDIŅA, pie sevis nodomāju: "Latgales humora karaliene. Skaisti vārdi." Lai arī pati A.Graudiņa ar smaidu sejā pieticīgi spriež, ka šāds tituls viņai nu ir dikti liels pagodinājums, vai var nepiekrīst šo vārdu īpašniecei – publicistei un žurnālistei Sandrai Ūdreī, kura pagājušā gada oktobra sākumā A.Graudiņai uzdāvināja savu grāmatu ar ierakstu "Latgales humora karalienei Plōciņu Masei"? Patiesām, rēzekniete A.Graudiņa var lepoties ar radošu un pieredzes bagātu mūžu, kura zem pseidonīma Plōciņu Mase latgaliešiem dāvājusi arī trīs humoristisku vēstule krājumu grāmatas. Pēdējā no tām – "Plōciņu Mase roksta", dienasgaismu ieraudzīja pavisam nesen, kas noteikti būs kā *odziņa* jūsu grāmatu plauktā ik reizi, kad roka stiepsies pēc labas humora devas!

Tēva sētā / malku skaldījusi, / ūdens spaiņus ar nēšiem nesusi

A.Graudiņa (dzimusi Malahovska) nākusi pasaulē toreizējā Rēzeknes apriņķa Kaunatā 1943.gada 17.martā. Beigusi Rēzeknes 1.vidusskolu, 1968.gadā absolvēja P.Stučkas Latvijas Valsts universitātes Ekonomikas fakultāti. Strādājusi ne tikai par ekonomisti, bet arī normētāju, ekskursiju vadītāju, kas bija īpaši liels sirds darbs, kad tūristi brauca no visas plašās Padomju Savienības nostūriem – gan no Tālajiem Austrumiem, gan Vidusāzijas, Sibīrijas un daudzām citām vietām. Savulaik pildījusi arī arodkomitejas priekšsēdētājas pienākumus. Savukārt no 1990.gada 21.novembra par savu darbvietu sauca laikraksta "Rēzeknes Vēstis" redakciju. Ja sākotnēji bija tulkotāja, tad vēlāk karjeras kāpnes uzvedušas līdz pat redaktora vietnieces amatam. Šos pienākumus A.Graudiņa pildīja ilgus gadus, līdz 2019.gada 27.decembrī devās godam nopelnītā atpūtā.

Tikmēr, atceroties pirms daudziem gadu desmitiem piedzīvoto, A.Graudiņa no savas lielās atmiņu pūra lādes velk ārā vienu stāstu pēc otra, - kā bērnu dienās kopā ar abām māsiņām un sābru bērniem māmiņas sūtītajās lindraciņās pa Čaču un Kukuču pļaviņām un mežiņiem ar kārtīgu sparū strādājusi, kā pie pātariem gājusi un stiprināta Rēzeknes Jēzus Sirds baznīcā. Savukārt skolā gandrīz teicamniece bijusi. Ja tikai ne pa četriniekam te dziedāšanā, te vingrošanā. Tam visam pa vidu arī atgādījumi ar cauro tintnīcu portfeli, kas vēl mazās Anitas burtnīcas, grāmatas, rokas un citkārt muti līdz pat ausīm zilu notriepa, kad no Aglonas ielas kalniņa ļoti gribējās ziemā kopā ar citiem uz portfeļa nošļūkt! Tikmēr tēva sētā nav izpalikusi gotiņu slaukšana, lakstu kapāšana, vienlaikus trīs ūdens spaiņu nešana ar nēšiem no diķa un siena kaudžu kraušana, kūts mēšana ar lielu baudu, malakas skaldīšana un daudzi citi darbi. Tikai vīstu nav paspējusi iemācīties plucināt, un, kā ar smaidu sejā secina A.Graudiņa, vairs arī neiemācīsies! "Muni dōrgiņķi, lauku darbeni nav vairs mūdē. Europa myusus baroj – ar Makedonijas kōpustim i Afrikas krokodilu

astem. Taida tei dzeiveite i taidis tys bezpartejiskōs Plociņu Mases, dzymušas Malahovskis Anita, CV!" sev raksturīgajā izteiksmīgajā stāstījumā kādreizējās dzīves bagāžā esošos notikumus atceras A.Graudiņa.

Savu attieksmi vēlējas paust ne tikai sarunās ar draudzenēm

Bez daudziem citiem darbiem A.Graudiņa savas dzīves laikā paspējusi arī Rēzeknes tautas teātrī spēlēt, jaunus pārus salaulāt, nelaiķus pēdējā ceļā izvadīt un pat desmit gadus par Latgales garīgo dzīvi Vatikāna radio vēstis raidīt, līdz vēstules uz Kaliforniju savai izdomātajai draudzenei Cecilijai prieka pēc sākusī rakstīt. Jautāta, kāds tad bijis viņas ceļš preti humoram, A.Graudiņai joprojām spilgtā atmiņā, kā kopā ar savām māsiņām, vēderus turēdamas, smējās, kad viņas smidināja tētis. Viņam tas ļoti labi padevās! Tolaik, kā atceras A.Graudiņa, viņa vēl nemaz arī nezināja, cik ļoti veselīga smiešanās – tā trenē diafragmu! Kopumā jokot patīcis jau no mazām dienām – gan citus smidināt, gan karnevālos par klaunu pārgērbties un studiju gados anekdots stāstīt, lai gan dzīve nebūt nebija viegla. Tikmēr zem pseidonīma Plōciņu Mase A.Graudiņa humoristiska rakstura vēstules sākusī publicēt laikrakstā "Rēzeknes Vēstis".

"Tolaik, juku laikā – 20.gadsimta 90.gados, man pret daudzām lietām bija kritiska attieksme, kuru vēlējos izklāstīt ne tikai mājās vai sarunās ar draudzenēm, bet arī plašākam iedzīvotāju lokam. Tā ienāca prātā, ka savu vēstījumu cilvēkiem varu nodot ar humoru. Avīze bija atvērta lasītāju vēstulēm, un kādu dienu laikrakstam nosūtīju Plōciņu Mases pirmo, 1994.gada 20.septembrī, rakstītu vēstuli ar nosaukumu "Voi Rēzekne byus moza Parize?" – par nebūšanām, kuras kādā vasaras dienā ieraudzīju, atpūšoties pie Rāznas ezera," atceras A.Graudiņa.

Jautāsi, kā tad vēstules, kas kopumā nopublicētas trīs grāmatās, rodas? A.Graudiņa stāsta, ka tēmas, par ko rakstīt, galvā ieskrien pašas no sevis, lai gan pati īsti nezina, kādi eņģeļi viņai tās atnes! Parasti tās ir sakarībā ar konkrēta laika notikumiem, kad prātā ienākusi tēma nepārtraukti prātu urda un urda, līdz nolemts – pienācis laiks rakstīt! Tā Plōciņu Mases vēstules aizgājušas tautās. Kā gan nē, ja pēc pirmās publicētās vēstules, satiekot laikraksta "Rēzeknes Vēstis" lasītājus, viņai jautāja: "Plōciņu Mase, kad būs nākamā vēstule? Nevaram vien sagaidīt!" Ja cilvēki pieprasa, tad jau jāraksta, ko A.Graudiņa citīgi darījusi nu jau pēdējos 25 gadus, neaizmirstot saucienu "Myužeigs skaistums!". Šie vārdi kļuvuši par viņas dzīves mantru, kas vienmēr seko līdzī un kurus kā sveicienu saka arī citi cilvēki, A.Graudiņu satiekot uz ielas. Bet Plōciņu Mases vēstules nav vienīgais, kas asociējas ar šo Latgalē un citviet Latvijā caur humora grāmatām iepazīto dāmu. Maltā divas reizes notikuši arī "Plōciņu Mases festivāli", aicinot uzstāties dažādus stāstniekus. Pirmais no tiem notika pirms divpadsmit gadiem, bet pēdējais aizvadīts nupat – 19.martā. Protams, Plōciņu Mases dalība neizpalikusi arī daudzos citos pasākumos un intervijās.

Un vēl! Vai zinājat, ka A.Graudiņai jau pēc nepilna gada apritēs skaisti un apaļi 80 gadi? Ko mēs viņai vēlēsim? Runāsim pašas Plōciņu Mases vārdiem: "Lai Dīvs dūd iztureību vēļ ilgi nu slīžu nanūit i nāiryusēt!"

✓ **Mani dārgie! Kā sacīja jezuitu tēvs Kārlis Rāners: "Smeļieties! Smiešanās apliecina, ka jūs esat cilvēki!" Anita Graudiņa**

Karikatūras autors – MARTS HAHELIS

humora karalieni

Losit un byusit vasali!

Anita Graudiņa stāsta, ka viņas pirmā vēstule tapa kādā lietainā dienā vasaras mājīnā pie Rāznas. Tā bija par mūžīgo skaistumu, ko tobrīd pie Latgales jūras varēja ieraudzīt. Atlika vien izdomāt jocīgāku vēstules adresātu – kam rakstīt un no kā? Talkā nāca no latgaliešu rakstnieka Antona Rupaiņa komēdijas žanra grāmatas “Dzimtā zeme” aizlienētā plāpa Plōciņu Mase, dzima arī viņas virtuālā jaunības draudzene Cecilija Kaliporneja. Rezultātā šī vēstule savas saknes laida un vairojās līdz pat pāris simtiem citu vēstuļu avīzē “Rēzeknes Vēstis”. 2003.gadā nāca klajā arī pirmā grāmata “Plōciņu Mase roksta”, izdevumā apkopojot humoristiskas vēstules, sarakstītas no 1994. līdz 2003.gadam. Piecus gadus vēlāk dienas gaismu ieraudzīja arī otra grāmata – “Plōciņu Mase roksta iz Kaliporneju”, kurā apkopots vēstuļu krājums no 2003. līdz 2008.gadam. Kopumā *depešas* uz Kaliforniju, kā stāsta A.Graudiņa, Plōciņu Mase sāka rakstīt jau Trešās

“Nevaru Dievu mežā dzīt. Žēlojies un lutinājis Viņš mani visu mūžīgu. Ļoti arī ceru, ka grēkus piedos un par grāmatās publicētajām humoristiskajām vēstulēm bargi netiesās. Cienījamais tēvs Viktors Pentjušs, mūžīgu viņam dusēšanu, kaut kad ķiķinādams teica, ka ar šīm te vēstulēm man ceļš uz debesīm nodrošināts. Tas bija labs joks. Kaut no viņa mutes Dieva ausi!”

ANITA GRAUDIŅA

Atmodas sākumā pagājušajā gadsimtā – 1994.gadā pēc Dziesmotās revolūcijas. Tas arī bija visu humoristisko vēstuļu sākums, jo pēc tā laika notikumiem tauta tika pie ticības, vārda un preses brīvības. “Mēlei varēja dot vaļu – pilnā balsī runāt un avīzēs kritizēt, ko vien gribi, arī to visu drukāt varēja bez bailēm. Un rakstīt taču bija par ko! Kur tik pagriezies, nebūšana nebūšanas galā! Pirksti niezēja uz rakstīšanu!” ar smaidu seja atceras A.Graudiņa. Kopš otrās grāmatas izdošanas aizritējuši jau vairāk nekā desmit gadi, un bija jau prāva vēstuļu kaudzīte sakrājušies. Arī Plōciņu Mases fani un fanes bija piekusušas, vecās grāmatīņas šķirstīdamas un jaunas vēstules gaidīdamas. Tādēļ pagājušajā gadā ceļu pie lasītājiem beidzot atrada arī attēlā redzamā trešā grāmata, ko varam dēvēt par Plōciņu Mases kopotajiem rakstiem. Tur vienuviet apkopotas pilnīgi visas Plōciņu Mases humoristiskās vēstules, kas rakstītas vairāk nekā 25 gadu laikā (no 1994. līdz 2020.gadam). “Ticit voi naticit, soka, ka Plōciņu Mases vēstules asūt lōbōkōs mīga zōles. Nu tod losit, draugi, un byusit vasali!” vēl A.Graudiņa.

“Nē, tas nav ne politisks apcerējums, ne vēsturisks pētījums. Te apkopoti isi stāstiņi par dažādiem svarīgiem, ne visai svarīgiem un pavisam ikdienišķiem notikumiem, kā tos uztvērusi, pārdzīvojuši un vērtējuši viena riktīga Latgales sieva!”

Laikraksta “Rēzeknes Vēstis” galvenā redaktore Māra Nizinska A.Graudiņas pirmās grāmatas priekšvārdā 2003.gada maijā

“Vaduguns” lasītājiem un visiem latgaliešiem veltīta vēstule Kā saglabāt smaidu šodienas nebūšanu laikā?

Munas dōrgiņkōs mōseņas i brōleiši latgališi! Vyspasauļa Smiklu dīnā, i na tikai, par vysom varem prūtīt pasmaidiet. Par speiti tumsīm mōkūnim, par speiti vysom kvorobom, par speiti bīdāklym i čapaslym, kū naškeistais apleik zemes lūdeitei dzonoj, smaidīt i labi byus.

Zinīt, ka smīkly vairoj veseleibu: jau nu reita spīgelī pacalti byudi pamūdnoy prīcas aba laimes kormonus. A laimes kormoni tok dasvīž pa sauvei veseleibas – paleidzūt tikt vaļā nu lika svora, nu kolesterina, nu stresa. Dzeiveiti pagarynoj! Myužeigs skaistums! Zōles par veļti! Nav pasauļa farmabosi jōbaroj, kas jau taipōš nu vakceinu miljonim izburbuši.

Smaidīt, muni dōrgiņkī, i labi byus! Viņ mantru naaizmērstit. Kas ir mantra? Puļgeņceite, gudrineica, pastōstēja. Mantra ir spēka vōrds. Seņsenejūs laikūs Indeajā rodīs. I da myusu atplōvōjōs. Muna Kalipornejas draudzine Cecilija to soka, ka muna mantra asūt “myužeigs skaistums”. Nazynu, voi taidu gūdu tys “myužeigs skaistums” peļņējs. Koč daudzim munu vēstuļu laseitōjim tys spēku dūd.

As to saceišu, ka myusu, latgališu, spēka vōrds ir “VASALS”. Tys myusu myužeigais skaistums.

Muni dōrgiņkī! Smaidīt un esit vasaly, byusit vasaly, palīcīt vasaly!

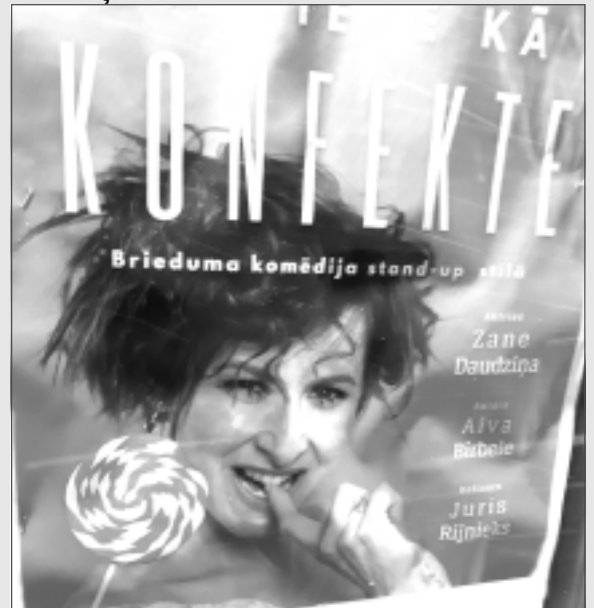

Nu sirds – Plōciņu Mase Rāznē, 2022.goda 30.martā

Brīvbrīdi sagatavoja A.Ločmelis

CILVĒK ZIŅAS

Kā kļūt sievietei-konfektei

Vienas aktrises izrāde. Apbrīnojami, kā Zane Daudziņa viena pati spēj atraktīvi darboties uz skatuves. Viņas atveidotās varones tēlu spilgtināja ērtais skatuviskais tērps, vairāki apavu pāri, vēl daži skatuviski priekšmeti un, protams, aktrises fiziskā lokanība, apliecinot, ka sieviete pēc 50 patiešām spēj būt kā konfekte.

Aizvadītajā sestdienā Alūksnē varēja noskatīties komēdiju “Sieviete kā konfekte”. Skatītāju zālē bija arī Balvu puses cilvēki. Aktrise Zane Daudziņa ieguvusi popularitāti ar prasmi noturēt skatītāju uzmanību vairāku stundu garumā, darbojoties uz skatuves vienai pašai. Šī komēdija būtībā ir turpinājums izrādei “Tāda es esmu”, kas kopā ar aktrisi un režisoru Juri Rijnieku uz Latvijas skatuvēm dzīvo jau 10 gadus.

Stāsts ir par sievietes izjūtām un prasmi būt tādai, lai arī pēc 50 viņa būtu pietiekami izskatīga, novērtēta, *nesaisināta* štatu sarakstā, vārdu sakot, atzīta un pietiekami moderna, dzīvojot šajā tehnoloģiju un centienu ikdienā. Aktrises varone nepārprotami pierādīja, ka spēj būt sievietei-konfekte. Viņa ir nosvinējusi 50 gadu jubileju, kad viņu grasās atlaist no darba ar pamatojumu, ka sievietes personība ir apstājusies attīstībā. Ko viņa dara? To pašu, ko sevis apliecināšanai dara daudzas. Arņemas pareizi ēst, sportot, apmeklēt izaugsmes treniņus un nodarbības. Zanes varone neatstāj novārtā arī intīmo jomu un izsmidina skatītājus ar *uzkarsētu* monologu, pievērsties sievietei svarīgām ķermeņa daļām. Viņa sevi redz arī kā biznesmeni un piedalās pat televīzijas šovā, lai reklamētu sevis pieteikto *bumbiereņu* priekšrocības. Tas viss pieder savas personības apliecināšanai, jo mūsdienu sieviete sen nav vakarējā, kurai pēc 50 klāt jau pensija un lakatiņš galvā.

Taču, nopietnāk runājot, svarīgi ir nepazaudēt orientierus. Daudzas sievietes reālajā dzīvē, šķiet, tos arī pazaudē. Ne velti interneta portālos var redzēt tik daudz pašapliecinājumu sievietēm pēc 50 (un daudz jaunākām) ar visu ko uzpūstu, uzpolsterētu, pieaudzētu vai pagarinātu, ka paliek šķērmi. Zanes varone apliecina, ka spēj būt pietiekami gudra un mainīties tā, lai celtu savu pašapziņu, patiktu citiem un būtu noderīga sabiedrībai. Šķiet, aktrises spožais tēls klusībā noteikti liek jautāt arī brieduma gadu skatītājam zālē: kā ir ar mani, vai esmu sieviete-konfekte, un ko darīt, lai tāda kļūtu?

NEDĒLAS CITĀTS

“Pavasaris var nebūt dvēseles stāvoklis, vien pāreja no ziemas uz vasaras laiku. Varbūt man nav taisnība, bet vizbuli neplaukst uz auksta un salauzta trotuāra.”

(No kāda dzejnieka teiktā)

Redakcija atvairinās visiem, kurus “Cilvēkziņas” aizvainojušas vai aizvainos

Tikšanās Upītē

*Sākums 5.lpp.

Tūrisms jaunu izaicinājumu priekšā

“Ar iekšējo tūrisma daudz nepavilksim...”

Tūrisma konferencē Upītē pulcējās gan pazīstami tūrisma objektu saimnieki, gan bija manāmas arī jaunas sejas. Pasākumā reģistrējās vairāk nekā 40 apmeklētāji. Ziemeļlatgales Biznesa un tūrisma centra vadītāja Māriete Orniņa, uzrunājot klātesošos, teica: “Jūs esat apliecinājums tam, ka tūrisms ir dzīvs!” Pasākumā klātesošie ne tikai iepazīstināja ar sevi, bet arī pastāstīja, kas mainījies un jauns ir viņu uzņēmējdarbībā, cik daudz tūristu apmeklējuši objektu. Piemēram, Viļakas Romas katoļu draudzes prāvests Guntars Skutels šogad novadījis jau astoņas ekskursijas, divas no tām – ukraiņu bēgļu ģimenēm, kuras vēlējas apmeklēt baznīcu, bet pērn kopskaitā novadītas 140 ekskursijas. Priesterim ir četri palīgi, bet tūristi vēlas, lai par baznīcu stāsta viņš. Viens no iecienītākajiem tūrisma objektiem ir “Rekovas dzirnavas”, kur saimnieko Vija Kuļša. Tagad dzirnavās gatavo ēdienus vegāniem un veģetāriešiem. Savukārt Zemnieku saimniecības “Kotiņi” runasvīrs Rolands Keišs atklāja, ka jaunizveidotajā uzņēmumā “ROLS OLS” jau rūgst alus, ko varēs nobaudīt saimniecības jubilejā. “Man ir ideja!” teica adītāja un šuvēja Dace Šulta, bet neatklāja – kāda. Pavāre Valentīna Sprōģe jau gaida “Mājas kafējnicu dienas”, kas šogad notiks augustā. Uz tām pieteikušies jau pirmie četri apmeklētāji. Ādas izstrādājumu meistars Andris Ločmelis aicināja tūristus pie sevis iepazīt ne tikai ādas apstrādi, bet arī šujmašīnu kolekciju. Juris Bleiders solīja ievest koka gudrību darbnīcu. Kurš gan nav dzirdējis par tekstilmākslinieci un “100 deķu Latvijai” autori Anneli Slišāni?! Viņa izveidojusi tūrisma objektu “Zeļču sola” un apgalvoja, ka latgališu dvors jeb vecas lauku mājas ir viens no potenciālajiem tūrisma objektiem. Jolantas Vjaksas pamatdarba vieta nav Balvu novads, taču dzimtas mājās izveidots tūrisma uzņēmums, kur piedāvā naktsmitnes, teju desmit gadus ražo vīnu. Viņa uzskata, ka tūrisma objektam nepietiek tikai ar šilti, vajadzīga uzrunājoša reklāma, vislabāk televīzijā. Kā labāk attīstīt tūrisma, J.Vjaksas gatava izstāstīt domē deputātiem, attīstības nodaļai, jo savulaik 10 gadus vadījusi Vidzemes attīstības aģentūru un piesaistījusi reģionam miljonu projektu. “Tieši tagad “National geographic” izsludinājusi konkursu par vides lietām, mēs varam piesaistīt medniekus un uzrakstīt miljonu vērtus projektus, kas mums piesaistīs klientus, kuri brauc no ārzemēm, - ar iekšējo tūrisma mēs daudz nepavilksim,” secināja novadniece.

Problēmas un jaunumi tūrisma

Pasākuma turpinājumā Ziemeļlatgales Biznesa un tūrisma centra tūrisma organizatore Ineta Bordāne analizēja aizvadīto tūrisma sezonu un informēja par aktualitātēm šajā sezonā, tāpat ar jaunumiem tūrisma jomā iepazīstināja tūrisma konsultante Inese Matisāne. Par biedrības “Ziemeļlatgales partnerība” projektiem uzņēmējus un tūrisma objektu saimniekus informēja biedrības Stratēģijas administratīvā vadītāja Ieva Leišavniece. Noslēgumā par Upītes Nemateriālās kultūras mantojuma centra aktualitātēm un māsas Lienītes Slišānes izstādi “Uzdevums”, ko varēja aplūkot arī pasākuma dalībnieki, pastāstīja centra direktors Andris Slišāns.

No tūrisma organizatores teiktā varēja secināt, ka tūristu cipari pēc pandēmijas smagākā

viļņa pamazām iet uz augšu. Lielākā daļa tūristu līdz šim bijuši vietējie ceļotāji, un apmeklētākie objekti, kur iespējama aktīvā atpūta, atpūta ģimenēm ar bērniem, piemēram, dabas parks “Balkanu kalni”. I.Bordāne oponenta domes priekšsēdētājam par krievu tūristu skaitu, norādot, ka krievu tūristi nav mūsu lielākā mērķauditorija. Pie mums brauc vācu, holandiešu, igauņu, lietuviešu tūristi. Kas viņus interesē? Taisnība, tūristus joprojām interesē pierobeža.

Kur Balvos un Viļakā var paēst, pārņakt? Īpaši, ja tūristi ceļo ar lielajiem autobusiem. J.Vjaksas piebilda, ka tūrisma objektu saimniekiem savstarpēji vairāk jāsadarbjas. Tūristiem, kas ceļo ar autobusu, visiem nav jānakšņo vienā vietā. Somijā, piemēram, jau sen praktizē tūristu izmitināšanu vairākās naktsmītnēs. Ko vēl grib tūristi? “Lai cik tas šajā gadsimtā neizklausītos dīvaini, bet tūristi prasa drukātās kartes,” uzsvēra I.Bordāne.

Līdz šim notikuši arī tradicionālie tūrisma pasākumi kā “Izbaudi ziemu Ziemeļlatgalē”, īstenots “Zaļā ceļa” pasākums. Pieprasītas kļuvas “Mājas kafējnicu dienas”, 1500 apmeklētāju nav slikti pirmajai reizei. Uzsākts risināt audio gidu jautājums un tiek plānots, kā piesaistīt jaunus tūristus. “Plānojam apmeklēt Kuldīgu un stāstīt par Ziemeļlatgali kurzemniekiem, tāpat reklamēt sevi citos pasākumos,” teica Ineta.

Ceļā uz druku ir buklets “Linu ceļš”, kas ir jaunums. Tūrisma konsultante I.Matisāne uzsvēra, ka izdevums tapis saistībā ar to, ka Viļakas pusē senāk bijusi lina zeme: “Tūrisma maršrutā iekļauti astoņi objekti, sākot ar Egļevas mežniecības muzeju. Zemnieku saimniecībā “Kotiņi”, kur audzē līnus, iegūst linsēklas un linsēklu eļļu, plānota iespēja fotosesijai lina laukā, bet Upītē varēs pagatavot lina lellītes. Virzāmiem uz priekšu!” Pasākuma dalībnieki atzina, ka lietderīgi šādas tikšanās organizēt biežāk.

Cienāja ar saldumiem. Saimnieki, Upītes Netradicionālās kultūras mantojuma centrs, ciemiņus cienāja ar Mārietes Slišānes sarūpētajiem saldumiem.

Izstāde. Upītes tautas namā, kur notika tūrisma pasākums, dalībniekiem bija iespēja aplūkot Lienītes Slišānes izstādi “Uzdevums”. “Neatceros, ka adījums mani jebkad būtu tā aizkustinājis,” par izstādi sociālajos tīklos raksta Sandra Igaune.

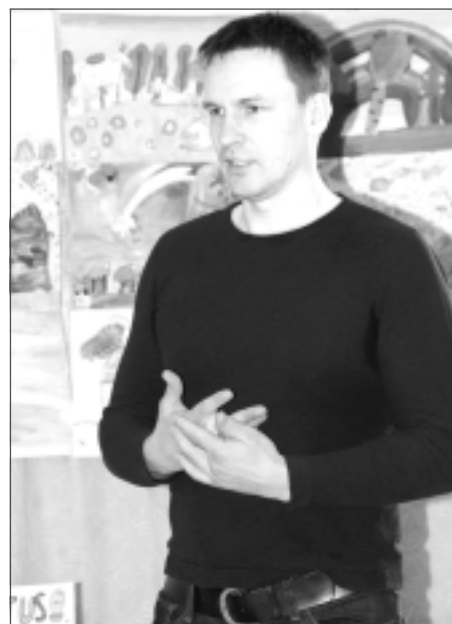

Uz sievietēm var paļauties. To apliecināja arī pasākuma organizatores – Ziemeļlatgales Biznesa un tūrisma centra vadītāja Māriete Orniņa (no labās), tūrisma organizatore Ineta Bordāne un tūrisma konsultante Inese Matisāne.

Bukleti. Pasākuma apmeklētāji varēja paņemt tūrisma organizatoru sarūpētos bukletus.

Izveido aplikācijas ceļotājiem

Uzņēmējs, aplikācijas izveidotājs Andris Gals no Rugājiem.

Baltinavas pagasta pārstāve, aplikācijas izveidotāja par Baltinavu – Madara Siliņa.

Tūristiem izveidotas divas aplikācijas, par ko informēja Baltinavas pagasta pārstāve Madara Siliņa un uzņēmējs Andris Gals. 2020.gadā Baltinavā Latvijas Televīzija filmēja masu skatus topošajai filmai “Miers. Robeža. Tilts”. Baltinavieši kopā ar televīzijas darbiniekiem pavadīja daudz laika, sadraudzējās. Filmas scenārija autorei Ligitai Lukstraupei radās doma, ka par Baltinavu un tās cilvēkiem jāpastāsta, lai arī citi varētu viņus iepazīt. Kā to izdarīt? Atbilde bija, - jāveido mobilā aplikācija. Kad Kultūrkapitāla fonds izsludināja programmu “Kultūrtelpa”, baltinavieši pieteicās finansiālam atbalstam aplikācijas “Baltinava ZOOM” izveidei. Vēsturiskos faktus, foto aplikācijas izveidošanai vāca kopīgiem spēkiem – muzejs, skola, bibliotēka un interesenti. “L.Lukstraupe aplikācijas objektiem radīja nevis *palagu* tekstus, bet emocionālus aprakstus. Aplikācijā iekļauts 61 objekts,” apliecināja M.Siliņa. Tuvākajā laikā tā, iespējams, tiks papildināta. Aplikācijā ir karte, vietu un pazīstamu cilvēku fotoattēli. Iepazīstot ar Baltinavu attālināti, aplikācijas autori cer radīt cilvēkos vēlmi atbraukt un apskatīties realitātē.

Aplikāciju ceļotājiem radījis arī uzņēmējs Andris Gals. “Es neesmu jums konkurents, bet gan palīgs. Aplikācija TRIPLV.lv ir instruments, kā Latvijai atklāt no jauna. Rīgu aplikācijā nemeķlējiet! Rīgas tajā nav. Mans mērķis ir dabūt rīdziniekus no Rīgas ārā,” teica uzņēmējs. Aplikācijas mērķis ir palīdzēt atrast tūrisma objektus. Šajā aplikācijā var sekot gan savai atrašanās vietai, gan tūrisma objektiem (iespējams, visi 100% nav). Kā tas radās? A.Gals pastāstīja, ka aplikācija radās pēc viesu nama “Rūķi” lūguma: “Viesu nams palūdza, no Rīgas braucot uz “Rūķi”, ko pa ceļam viņu viesi vēl var apskatīties. Citādi reizēm rodas situācija: ā, tur bija kaut kāda reklāma!, bet apgriezties un braukt atpakaļ paskatīties negribas. Lietojot aplikāciju, par apskates vērtiem objektiem var uzzināt jau iepriekš.”

